

РЕТОРИКАТА В СЪВРЕМЕНОТО БЪЛГАРСКО ОБРАЗОВАНИЕ

(Учебни помагала в помощ на изучаването на ораторското изкуство в училищата и в университетите)

Доц. д-р Владислав Миланов

Софийски университет „Свети Климент Охридски“

Резюме. Настоящият текст представя две съвременни издания, посветени на преподаването на реториката в българските средни и висши учебни заведения. Книгите обобщават опита на авторите в теоретичното моделиране и практическото представяне в съвременни онлайн формати на различни ораторски подходи, както и на създаването на различни типове текст, което изисква комуникативни и ораторски компетентности.

Ключови думи: съвременни учебни помагала по реторика; ораторско изкуство; средно училище; висше образование; методи на преподаване на реторика

Съвременните хора в цивилизационните общества все по-трудно общуват помежду си. Този факт се доказва ежедневно. В България от години се наблюдават процеси на езикова безпомощност на различни равнища. Като се започне от средното образование, та се стигне до публичното общуване в медиите и в Народното събрание. Тази тъжна за всяко модерно общество констатация е повод за тревога за специалистите от различни равнища на училищното и на университетското образование. В грижите за по-висока езикова култура преподавателите от различни институции създават серия от учебници и учебни помагала, които да подпомагат онези български граждани, които освен високо професионално равнище държат да представят себе си и своята ценностна система през силата на речевите умения, високата езикова култура и разбира се, през силата на ораторското майсторство.

През 2021 г. от Университетското издателство „Свети Климент Охридски“ беше отпечатана в двоен тираж книгата помагало „Право, правопис и правоговор“, която бързо беше изчерпана и достигна до стотици читатели, за да надгради знанията им по български правопис, българска пунктуация и български правоговор.

Обект на настоящото представяне са две книги, които имат характер на учебни помагала и които са посветени на изучаването на ораторско изкуство в училищна и университетска среда. Те са част от дейности по проекта RHEFINE – Rhetoric for Innovative Education – Erasmus+ Programme и е финансирана от Института по реторика и комуникации. Number 2020-1-PL01-KA203-082274. Партньори по Проекта са Университетът във Варшава, който е координатор (University of Warsaw – Poland); Университетът в Загреб (University of Zagreb – Croatia) и Институтът по реторика и комуникации – България. Съзнателно отбелязвам фактите, предхождащи появата на двете помагала, по няколко причини.

1. Днес в България се отчитат десетки проекти, а резултатите много често са слабо видими, въпреки че са изразходвани сериозни финансови средства.

2. Българската наука непрекъснато трябва да доказва своята съизмеримост със световните научни постижения, за да не изостава в развитието си.

Двете книги са сериозно доказателство, което опровергава масовата практика в България. Те едновременно са повече от резултат отчет по даден проект, а в същото време на практика показват как една наука може да приспособи инструментариума си към широка целева група и да бъде от полза за развиването на комуникативни и ораторски умения.

Книгата „**Онлайн курс по реторика**“ е разделена на 4 части: теоретичен модул, изследователски модул, приложно-практически модул и обучителен модул. В нея има речник, който обхваща дефиниции на 100 термина от традиционната и съвременната реторика, като се започне от метафората и се стигне до презентации и виртуална и визуална реторика. В речника към термините са дадени примери от ораторски речи. Онлайн форматите все по-широко навлизат в ежедневието на съвременните потребители. Науката и знанието не правят изключение. Ето защо още заглавието е мост между древната същност на реториката като изкуство и съвременните потребности на обществото. Онлайн курсът е леснодостъпна форма, която достига до широк кръг от читатели.

21 фигури, представени чрез инфографики, представят синтезирано знанието по реторика: от каноните етос, патос и логос до аргументите и подкастите. По същество това са ключови знания, които са необходими за всяка личност, която ще представя себе си и своите знания пред различна целева група. В този смисъл, изданието е предназначено да подпомогне процеса на изграждането на базови ораторски умения. Нещо повече. Направен е критичен анализ на теоретичното реторично наследство и са представени съвременни модели за писане на речи, което ми се струва едно от най-големите достойнства на помагалото. Специално внимание е отделено и на подготовката на аргументи при участие в дебати и дискусии, а те са важна част от съвременното публично общуване. По този начин учебното помагало „Онлайн курс по реторика“ е организирано така, че да е възможно и самообучение при наличие на ресурси, едни от които са дефиниции за някои жанрове в речника. За да бъде полезно представянето на книгата и за да убеди повече читатели в нейна-

та полезност, ще си позволя да представя и някои от въпросите, на които съвременният читател може да намери отговор:

- Как да се подготви за участие в диалогични формати?
- Какви грешки не трябва да допуска ораторът?
- Как да привлече вниманието на аудиторията в увода?
- Как да направи ефективно заключение?

Както се вижда, по същество това са ключовите компетентности, които трябва да притежава всеки оратор. Компонентите, които изграждат структурата на учебното помагало, всъщност са напълно достатъчни, за да изградят умения в една толкова сложна област, каквато обикновено се приема за дарба, а не като възможност за придобиване, усъвършенстване и прилагане в една много сложна действителност.

За удобство на читателя подкастите и видеоклиповете могат да се намерят на сайта по проекта по дейност 2: <https://rhetoriconline.iorc.info/> и в рубриката https://rhetoriconline.iorc.info/podcasts-video/?fbclid=IwAR2JX60vTVxLKZiaBGOElrEYOL6FxDvO_fdVhJqXSbwSbXwg7wsHMQc6E-o.

Втората книга, обект на представянето, е учебното помагало „**Преподаване на реторика онлайн. Отворени ресурси**“, което е полезно и за учители в средните училища, и за преподаватели във висшите учебни заведения. В него са разработени методически указания за писане и произнасяне на различни видове речи: от тържествени слова през бизнес изказвания и мотивиращи изказвания. В учебното помагало има указания и за подготовка и провеждане на дебати и дискусии, които са утвърдени диалогични реторични жанрове и формати, полезни за различни специалисти в различни професионални области.

Към учебното помагало има подкасти, един от които е с речи, озвучени и произнесени от актьор на български език, не само на английски език. Това безспорно може да се определи като съвременен начин на създаване на комплексни учебни материали, които са в помощ на учителите и на обучителите по реторика. В книгата са посочени и възможности за оценяване на налични онлайн ресурси, а в сайта по проекта, по дейност 5, са представени отворени ресурси за обучение на английски език <https://rhetoricteacher.iorc.info/>.

Подкастите са представени в платформите Spotify и Anchor, както и на сайта на Института по реторика и комуникации (ИРК) в специална рубрика: <https://rhetoricteacher.iorc.info/podcasts/>.

От българска страна екипът на Проекта включва проф. д.н. Иванка Мавродиева, проф. д-р Йовка Тишева, доц. д-р Стефан Серезлиев, д-р Георги Петков, д-р Иглика Касабова и д-р Тодор Симеонов.

Книгите са издание на Института по реторика и комуникации от 2021 г. и са с отворен достъп на следните сайтове: <https://www.iorc.info/>, <https://rhetoriconline.iorc.info/>, <https://rhetoricteacher.iorc.info/>.

Със сигурност може да се каже, че и двете учебни помагала ще бъдат полезни за много широк кръг от специалисти, които имат желание да развият не само кому-

никативните си умения, но и ораторското си майсторство, чрез което да въздействат на аудиторията и с това да изразят мисълта си с богата и образна реч.

ЛИТЕРАТУРА

МИЛАНОВ, ВЛ., Т. ЖИЛОВА, 2021. *Право, правопис и правоговор*.
София: Университетско издателство „Свети Климент Охридски“.

REFERENCES

MILANOV, VL., T. ZHILOVA, 2021. *Pravo, pravopis i pravogovor*. Sofia:
Universitetsko izdatelstvo „Sveti Kliment Ohridski“.

RHETORIC IN MODERN BULGARIAN EDUCATION (Teaching Aids to Help Study of Public Speaking in Schools and Universities)

Abstract. This text presents two contemporary publications dedicated to the teaching of rhetoric in Bulgarian secondary and higher education institutions. The books summarize the authors' experience in theoretical modeling and practical presentation in modern online formats of various oratorical approaches, as well as the creation of text types that require different communicative and oratorical competencies.

In the teaching aid “Online Rhetoric Course” a special glossary has been prepared, which includes more than 100 terms, starting from metaphor and reaching terms from modern visual rhetoric. In the book “Teaching Rhetoric Online. Open resources” there are developed methodological guidelines for writing and delivering various types of speeches: from solemn speeches through business speeches and motivational speeches. The teaching aid also contains instructions for preparing and conducting debates and discussions, which are established dialogic rhetorical genres and formats useful for various specialists in various professional fields. The study aid has podcasts, one of which is with speeches voiced and delivered by an actor in Bulgarian, not only in English.

The aids will be useful to a wide range of professionals who wish to improve their public speaking skills.

Keywords: Modern teaching aids in rhetoric; art of oratory; secondary school; higher education; modern methods of teaching rhetoric

✉ **Dr. Vladislav Milanov, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-8920-5621

Bulgarian Language Department

Slavic Studies Faculty

Sofia University

Sofia, Bulgaria

E-mail: v-milanov@slav.uni-sofia.bg